

Cítát:

„Plánuješ-li na rok, zasej zrno.
Plánuješ-li na tisíciletí, sázej
stromy.“

Kuan-tsu, 300 př. Kr

Úvodník

Vážení čtenáři,

vítám vás nad řádky Zpravodaje, poprvé v tomto roce. Jak ukazují nejrůznější průzkumy a zprávy ze světa velkého byznysu, ale především ceny dřeva a rapidní pokles poptávky po surovině, nebude to rok jednoduchý ani pro vlastníky lesů, kteří jsou po zkušenostech s kalamitou Kyřil, Emmou nebo Ivanem na problémy a potíže zvyklí.

Finanční a hospodářskou krizi skloňují politici ve všech pádech. Zatímco jedni ji přirovnávají k lehké infekci, proti které není třeba zasahovat a jež sama odezní, jiní varují, že její neřešení může přinést zhoubné následky a předhánějí se v podávání receptů na její léčení. Pořádají se summity, konference a semináře. A někdy by při tom stačilo tak málo – nevymýšlet si další zbytečnou administrativu a byrokracii a s ohledem na důsledky pečlivě zvažovat všechna svá rozhodnutí.

Takovým ukázkovým příkladem je návrh nového evropského nařízení o povinnostech hospodářských subjektů uvádějících dřevo na trh, jímž Evropská komise hodlá eliminovat dovoz nelegálně vytěženého dřeva, a to jak jinak než že na 16 milionů vlastníků lesů v Evropě uvalí nové povinnosti, kontroly a výdaje. Pro další příklady bychom však nemuseli chodit ani tak daleko. Stačí vzpomenout náš zákon o ochraně přírody a krajiny. Jsem proto velmi rád, že v prvním případě negativní stanovisko majitelů lesů k návrhu podporuje ministerstvo zemědělství a v tom druhém se snad také blýská na lepší časy. Jak uvedl náměstek ministra životního prostředí: „Bez vlastníků se ochrana přírody dělat nedá“, a uzavřel proto s nimi dohodu ve věci pozměňovacích návrhů k aktuální novele zákona o ochraně přírody, smluvní ochrany pro část území zařazeného do soustavy Natura 2000 a dalších souvisejících otázek, jejichž řešení bylo do té doby neproniknutelným tabu. Doufejme, že cennou dohodu neznehodnotí přehnané zelené ambice či případné parlamentní taškařice.

Obojího si zřejmě ve jménu zahánění krize užijeme v následujících měsících více než dost. Úspory v nákladech svých firem hledají resp. budou hledat všichni manažeři a jak ukazují nejnovější zprávy i vedení úřadů. Otázkou je, do jaké míry jsou tyto snahy opravdové a upřímné. Zatímco jsou vlastníci a správci lesních majetků ekonomickými okolnostmi donuceni ke snižování počtu svých zaměstnanců, nic takového se neděje ve státní správě. Ta musí naplňovat v praxi vedle předpisů nutných k fungování státu a stanovení nezbytných mantinelů pro podnikatele řadu nesmyslných vyhlášek, nařízení a předpisů a tudíž leckde přijdou na geniální nápad, jak své náklady ušetřit – zrušit papír. Proč se zabývat efektivitou nákladů vynaložených

na rozmáchlá výběrová řízení investičního charakteru, když se nabízí tak jednoduché řešení.

Nejsem odpůrcem moderních komunikačních a výpočetních technologií, ale problém je třeba vidět tam, kde se skutečně nachází. Ušetření několika tisíc ročně za papír asi žádný rozpočet od krachu nezachrání, ale hromadné upouštění od jeho využívání ve státních institucích ve svém důsledku může ohrozit pracovní místa na venkově, o jejichž zachování, resp. vytváření politici usilují. Nebo jen často a rádi nahlas hovoří?

*Ing. František Kučera
předseda SVOL*

Lesnictví a české předsednictví

Prvního ledna převzala pomyslnou štafetu řízení Evropské unie Česká republika. Na záměry a postupy lesnické sekce ministerstva zemědělství v oblasti unijní legislativy jsme se zeptali ředitele odboru koncepcí a ekonomiky LH Ing. Tomáše Krejzara.

1) Lesnictví sice nepatří mezi samostatné politiky Evropské unie, přesto, má české předsednictví EU v této oblasti nějaké priority, které hodlá během své půlroční „vlády“ v Unii prosazovat?

Hlavním naším úkolem během Předsednictví ČR v Radě EU v oblasti lesního hospodářství je předsedat Pracovní skupině pro lesnictví a koordinovat navazující aktivity. Agenda této pracovní skupiny je víceméně předem daná v závislosti na legislativní činnosti Evropské komise (např. návrh nařízení, kterým se stanovují povinnosti hospodářských subjektů uvádějících na trh dřevo a dřevařské výrobky) a na plánované mezinárodní konferenci (8. zasedání Fóra Spojených národů pro lesy, 19. zasedání Výboru pro lesnictví FAO). Z hlediska možných dopadů do lesního hospodářství v ČR je nejdůležitější zmíněný návrh nařízení. Naší snahou je dosáhnout do konce předsednictví společné pozice Rady EU k návrhu.

Mimo orgány Rady hodláme aktivně přispět k realizaci Akčního plánu EU pro lesnictví, kde jsme si za prioritu zvolili komunikaci o lesích a lesním hospodářství. Na toto téma se uskuteční workshop v Pardubickém kraji ve dnech 3. - 5. června, jehož výstupem by měly být základy komunikační strategie EU pro oblast lesů a lesního hospodářství.

Naše předsednictví by mělo vyvrcholit schůzkou čelných představitelů státní správy lesů zemí EU v Jihlavě ve dnech 23. - 25. června. Agenda ještě není stanovena, ale zejména během exkurze bychom se rádi věnovali především ekonomickým aspektům lesního hospodářství a postavení soukromých a obecních vlastníků lesů. Plánuje se návštěva LDO Příbrav, STORA ENSO Ždírec či lesních majetků rodiny Kinských.

pokračování na str. 2. »

Ilustrační foto: Lenka Růžková

S ministrem zemědělství o problémech vlastníků lesů

Na základě osobního dopisu předsedy Komory soukromých lesů byli zástupci SVOL (dr. Belcredi, ing. Kučera a ing. Záruba) dne 4. března přijati ministrem zemědělství. Za přítomnosti náměstka ministra ing. Nováka a vrchního ředitele sekce lesního hospodářství ing. Žižky vytkl ministr Gandalovič pět aktuálních problémů, o kterých chce s námi jednat.

Jako první uvedl současné snahy zástupců vlastníků honebních pozemků o novelizaci zákona o myslivosti. Upozornil na nebezpečí otevření této otázky v parlamentu, kde nelze dnes vyloučit žádné překvapení, nicméně projevil ochotu jednat o nejnaléhavějších změnách platné legislativy a očekává předložení konkrétních návrhů.

K druhému bodu jednání, současné ekonomické situaci vlastníků lesa, uvedl ing. Kučera problémy s využíváním Programu rozvoje venkova, které spočívají především v nedostatku prostředků na spolufinancování investic do lesního hospodářství a složité administraci žádostí agenturou SZIF, která vznáší během schvalovacího procesu na potenciální příjemce dotací nové požadavky. Během doby, která uplyne od podání žádosti k výplatě dotačních prostředků, což může být až 18 měsíců, změní úředníci zpětně výklad

pravidel a žadatel náhle musí čelit narůstání z jejich porušení či razantnímu snížení přiznané částky. Určitě proto využijeme výzvu pana ministra k předložení našich písemných připomínek k rozporům v praktické aplikaci pravidel programu. Na připomínku k vysokému nárůstu těžeb u státního podniku LČR v posledních pěti letech, který má za současného převisu nabídky nepříznivý vliv na ceny dřeva, odpověděl ing. Novák, že již v minulém roce došlo ke snížení těžeb cca o 0,5 mil. m³ a s dalším poklesem se počítá i v roce 2009.

O současném stavu kůrovce jsme shodně s předpokladem pracovníků ministerstva konstatovali, že v letošním roce očekáváme celkový ústup gradace a snížení způsobených škod, i když v některých oblastech bude asi kalamitní stav ještě přetrvávat.

K vládou schválené novelou zákona č. 95/1999 Sb., o převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby, ing. Kučera uvedl, že současné znění § 18 této novely prakticky brání využití rozšířené možnosti arondací lesních pozemků a jejich bezúplatnému převedení do vlastnictví obcí, i když právě tento cíl ministerstvo veřejně deklarovalo. Ministr Gandalovič nás vyzval k předložení námi navrhované úpravy tohoto paragrafu a po projednání s právníky nevyloučil podporu ministerstva.

Posledním bodem jednání byla informace a diskuse o Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví povinnosti hospodářských subjektů uvádějících na trh dřevo a dřevařské výrobky. Podrobnosti k tomuto tématu uvádíme na str. 2. Zde je třeba konstatovat, že jsme velmi uvítali názory a přístup vedení ministerstva k tomuto podivnému nařízení, což dává naději, že ještě dojde k jeho úpravě.

Ing. Ctibor Záruba

2) Vidíte nějaké možnosti, jak problematické nařízení o kontrole veškerého dřeva přicházejícího na trh EU pozměnit a upravit do přijatelné podoby?

Projednávání návrhu nařízení je poměrně komplikované, protože podléhá spul rozhodování v Radě EU a v Evropském parlamentu. Návrh je oběma institucemi projednáván paralelně a již nyní je zřejmé, že oba procesy se ubírají jiným směrem. Zatímco Výbor pro životní prostředí Evropského parlamentu navrhuje povinnosti hospodářských subjektů dále rozšiřovat a přitvrzovat, Pracovní skupina pro lesnictví Rady EU, které předsedám, se pokouší o opak, tedy o minimalizaci další administrativní a finanční zátěže. Řešení spatřuji především v diferenciaci požadavků podle skutečného rizika uvedení nelegálně vytěženého dřeva na trh (u dřeva pocházejícího z lesů v EU je velmi nízké) a v maximálním využití a integraci existujících nástrojů v oblasti státní správy či certifikace lesů do systému náležité péče.

3) V souvislosti s hospodářskou a finanční krizí doporučila Evropská rada na svém

jednání v polovině prosince 2008 zjednodušení postupů a rychlejší provádění programů financovaných mimo jiné z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, a to za účelem posílení investic do infrastruktury. Jak je toto doporučení realizováno v praxi?

Realizace Programu rozvoje venkova nespadá do kompetence úseku lesního hospodářství, nicméně k Vaší otázce mohu sdělit, že pro opatření I.1.2.3 Lesnická infrastruktura byla prodloužena doba realizace projektů z 1,5 roku na 2 roky od podpisu dohody, a to i zpětně pro běžící projekty. Pro současné 6. kolo byl prodloužen příjem žádostí o 1 týden. Jsou prověřovány možnosti přijetí a uplatnění dalších opatření.

4) Evropská rada rovněž doporučila dočasné překročení (po dobu 2 let) maximální hodnoty „de minimis“. Vlastníci resp. správci lesních majetků by tak mohli místo stávajících 200.000 EUR podpor v režimu de minimis za období 3 let čerpat až 500.000 EUR. Jaký je posun v této věci?

Evropská komise schválila dne 17. prosince 2008 sdělení Komise s ná-

zvem „Dočasný rámec pro opatření státní podpory zlepšující přístup k financování za současné finanční a hospodářské krize (Úřední věstník C 16, 22.1.2009, s. 1)“.

Tento rámec zavádí několik dočasných opatření, která mají zlepšit přístup k financování a jsou omezena do konce roku 2010. Jedním z těchto opatření je právě i „limitovaná částka podpory“, která se načítá s podporou de minimis vyplácenou na základě nařízení Komise (ES) č. 1998/2006, a dotčený podnik může během období 2008 – 2010 získat podporu až do výše 500 tis. EUR.

V případech, že by poskytovatel (stát, kraje) chtěl tuto podporu vyplácet, musí ji notifikovat Komisi a musí splnit podmínky uvedené ve sdělení.

Ministerstvo v současné době prověřuje konkrétní způsob aplikace pro jednotlivá opatření Programu rozvoje venkova, kde je režim de minimis uplatněn. Pro lesnické opatření Investice do lesů, které bude otevřeno opět na podzim tohoto roku, je uplatnění tohoto kroku s velkou pravděpodobností možné.

5) Mohl byste shrnout potenciální přínosy a dopady evropského legislativního balíčku týkajícího se energetiky a změny klimatu na naše vlastníky lesů?

Klady i zápory tohoto balíčku je dosti komplikované odhadovat. Obecně lze říci, že příležitosti pro vlastníky lesů vyplývají z cíle zvýšit podíl produkce energie z obnovitelných zdrojů (celkově na 20%, pro ČR to bude na 13%), kam patří také energie z biomasy. Na druhou stranu, např. snaha o zvýšení podílu biopaliv na celkové spotřebě paliv v pozemní dopravě může vést k růstu cen pohonných hmot, tedy i k růstu souvisejících nákladů. Co se týče globálního dialogu o změně klimatu, důležité bude nastavení závazků v období po roce 2012. Za podstatné považuji, aby lesy nebyly vnímány jen jako zásobárna uhlíku, ale v celé šíři užitků, které poskytují a aby byla uznána role obhospodařování lesů, ale i výrobků ze dřeva, v omezování a adaptaci na klimatickou změnu. To by výhledově umožnilo vlastníkům lesů profitovat z finančních nástrojů, které se v současné době začínají připravovat.

Je zřejmě správný čas k započetí diskuze na toto téma na národní úrovni, a to za součinnosti všech dotčených rezortů (MZe, MŽP, MPO...). Směrem k lesnictví může být vhodnou platformou Koordinační rada pro NLP II.

Otázky připravili: Marie Růžková, Ing. Ctibor Záruba

Čekají nás nové překážky při prodeji dřeva?

Ze zelené dílny v Bruselu vzešel další podařený návrh „Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví povinnosti hospodářských subjektů uvádějících na trh dřevo a dřevařské výrobky“. Cílem tohoto nařízení je zabránit nelegálním těžbám spojeným s velkoplošným odlesňováním zavedením dalšího kontrolního systému obchodu se dřevem a dřevařskými výrobky, a to jak v zemích EU, tak i při dovozu z ostatních zemí.

O koncepci a obsahu tohoto Nařízení se jednalo a diskutovalo v orgánech Evropské unie již delší dobu, konečný návrh byl projednáván na různých úrovních na podzim minulého roku a tak zdědilo naše ministerstvo zemědělství úkol předložit jej ke schválení Evropskému parlamentu a Radě EU. Strany zelených a další záchránci přírody se snaží, aby byl tento dokument schválen ještě před rozpuštěním a volbou nového Evropského parlamentu, tj. za našeho předsednictví.

Příspěvek k záchraně tropických pralesů a zabránění jejich postupující likvidaci je jistě zájem chválihodný a naléhavý. Zásadní problém je ovšem v tom, že předložené Nařízení vážně zkomplikuje a prodraží vlastníkům lesů v zemích EU prodej vytěženého dřeva, zato však těžbu pralesů v exotických zemích příliš neovlivní.

Neúspěšných pokusů v tomto směru už bylo několik: prvním bylo prosazování certifikace lesů, která se v devadesátých letech rozšířila v Evropě i v dalších vyspělých zemích světa, ale hlavní cíl jejího zavedení – rozlišit dřevo z lesů obhospodařovaných trvale udržitelným způsobem od dřeva z velkoplošných kořistnických těžeb – nebyl dosažen. V roce 2003 byl schválen Evropským parlamentem a Radou dokument FLEGT (Dodržování lesních zákonů, vládní autorita a obchod), který se bezprostředně zabývá návrhy na omezení ilegálních těžeb a odlesňování v zemích třetího světa. Zdá se, že opět bez valného výsledku. Jde totiž o problém extrémně chudobý některých států či oblastí, nefunkčnost státních institucí a samozřejmě i korupci, což žádná směrnice EU o obchodu s dřevem nemůže vyřešit.

Zásadním a hrubým nedostatkem tohoto návrhu Nařízení je nerespektování principiálních rozdílů v obhospodařování lesů v zemích Evropské unie a v některých zemích třetího světa. Je zavádějící

a nepřijatelné, čteme-li v důvodové zprávě - cituji: „Existují závažné důkazy o tom, že nezákonná těžba se běžně praktikuje, což způsobuje výraznou újmu pro životní prostředí,“ a dále se uvádí: „Zároveň je nezákonná těžba úzce spjata s korupcí, organizovaným zločinem a násilnými konflikty,“ a přitom zde není zcela jednoznačně řečeno, že se tyto odsouzené chování charakteristiky netýkají zemí Evropské unie. Ať již jde o naprostou neznalost skutečného stavu hospodaření v lesích členských států Unie, nebo o záměrnou dezinformaci, je tento přístup autorů návrhu neomluvitelný.

Všechny státy EU produkující dřevo mají více či méně přísné lesní zákony a státní dohlédací orgány, které dbají na jejich dodržování. Kromě toho všechny statistiky jasně dokazují, že v Evropě nedochází k odlesňování, ale výměra lesa trvale vzrůstá – v posledním desetiletí každým rokem téměř o 1 milión hektarů. Vzhledem k tomu, že přírůst je vyšší než těžba (včetně i případné těžby ilegální), trvale vzrůstá i dřevní zásoba. Proč se asi autoři důvodové zprávy o těchto nesporných skutečnostech v zemích EU nezmiňují?

Rovněž se neobtěžují uvedením alespoň přibližných údajů o předpokládaném rozsahu ilegálních těžeb v jednotlivých zemích Unie, o rizikových oblastech na jiných kontinentech ani o podílu spotřeby tropického dřeva v Evropě. V důvodové zprávě nalezneme pouze drobnou poznámku, že „v EU k nezákonné těžbě nedochází ve velkém měřítku“ – pod touto dikcí je ovšem možno si představit velmi rozdílné množství. V ČR je odhadnuta výše těžeb provedených v rozporu se zákonnými ustanovením cca na 150.000 m³ ročně, což nedosahuje ani 1% průměrné roční těžby dřeva. Přitom, až na bezvýznamné výjimky, tato nezákonná těžba ani v nejmenším nepoškozuje životní prostředí. Jsem přesvědčen, že i v ostatních členských zemích EU je situace obdobná a podíl nezákonných těžeb z těžby celkové je možná ještě nižší. Proč tedy další administrativní, kontrolní úřady a finančně nákladné audity? Co je tím sledováno?

Vážným problémem je samotný pojem „ilegální těžby“ a jeho vazba na poškození životního prostředí. K dohodě o jasné definici nezákonné těžby zřejmě nedošlo, a tak Nařízení uvádí, že ilegální těžbou

je každý těžební zásah provedený v rozporu se zákonnými předpisy jednotlivých členských zemí. Tento přístup je zcela zavádějící především proto, že opomíjí podstatné rozdíly v lesním zákonodárství členských zemí EU, zejména pak ve srovnání s lesní legislativou zemí jiných kontinentů. Současně vychází z nedoloženého a zcela falešného předpokladu, že těžba dřeva v rozporu se zákonným ustanovením má vždy negativní vliv na životní prostředí. V zemích EU jsou takto definované „ilegální těžby“ převážně správními přestupky, které nemají s životním prostředím žádnou souvislost (těžby bez povolení příslušných úřadů, drobné krádeže apod.), zatímco důvodem k vydání tohoto Nařízení je omezit a postupně zabránit velkoplošnému odlesňování amazonských pralesů.

Zarážející je i přístup autorů tohoto Nařízení k certifikaci lesů, která je zde charakterizována jako – cituji: “nefunkční soukromý certifikační program dobrovolného charakteru s nedostatkem kontroly a absencí sankcí“. Toto odsouzení je zcela neseseriózní a neodůvodněné a velmi pravděpodobně by v zemích EU vedlo k opuštění pracně vybudovaných a funkčních certifikačních systémů, které sledují dodržování principů trvale udržitelného hospodaření v lesích.

Asi není pochyb o tom, že přijetí tohoto Nařízení v předloženém znění by způsobilo vlastníkům zejména menších lesních majetků komplikace při dodávkách dřeva na trh. Pravděpodobným důsledkem by bylo i určité omezení produkce a nabídky dřevní suroviny. Jak se tato skutečnost slučuje s akcemi jiných komisí a orgánů EU, vyzývajících k mobilizaci výroby a dodávek dřeva, produkci biomasy, zvýšení spotřeby dřeva ve stavebnictví a jiných průmyslových odvětví, což vše je propagováno jako cesta přispívající k omezení produkce skleníkových plynů a vázání uhlíku a tím k boji proti globálnímu oteplování?

Navzdory všem uvedeným nedostatkům a výtkám, podle posledních zpráv z Bruselu, schvalovací proces už pokračil natolik, že nelze počítat s jeho zastavením. Návrh již byl odsouhlasen v parlamentním výboru pro životní prostředí (oba české zástupce v tomto výboru jsme oslovili a informovali o našem stanovisku) a bohužel i ve výboru pro

obchod, který se zajímal jen o omezení dovozu tropického dřeva. I když diskuse na různých úrovních pokračují, plán práce předpokládá, že bude návrh Nařízení předložen Evropskému parlamentu již koncem dubna, aby mohl být přijat ještě před jeho rozpuštěním a novými volbami.

Je na nás, zástupcích vlastníků lesů, zda se nám do této doby podaří přesvědčit naše poslance v Evropském parlamentu o hrubých chybách tohoto návrhu a prosadit alespoň nejdůležitější změny, především stanovení minimální hranice dodávek dřeva, které by stanovenému režimu nepodléhaly, uznání současných certifikačních a kontrolních systémů v jednotlivých členských státech a rozlišit míru kontroly podle výše rizik ilegálních těžeb, které mají za následek vznik globálních škod na životním prostředí.

V prosinci minulého roku svolalo Ministerstvo zemědělství k tomuto tématu pracovní poradou, kde jsme vyjádřili odmítavé stanovisko k přístupu řešení problému nelegálních těžeb a připravenému návrhu Nařízení. Naše námítky a připomínky byly přítomnými vesměs podpořeny. V prvním týdnu března jsme byli přijati ministrem zemědělství Petrem Gandalovičem, který nás podrobně informoval o současném stavu projednávání návrhu Nařízení. Zatímco Evropský parlament navržený text podporuje, pracovní skupina pro lesnictví Rady EU, které předsedá zástupce MZe ČR, ve své většině sdílí naše negativní stanovisko. Vzhledem k tomuto nejednotnému přístupu je naděje, že ještě dojde k úpravám textu, možná i k odložení hlasování v parlamentu. Pan ministr nám doporučil oslovit české poslance Evropského parlamentu a požádat je o podporu. Obrátíme se ještě na předsedy evropských lesnických sdružení CEPF a FECOF (kteří již lobují v příslušných orgánech EU v Bruselu), aby vyzvali zejména členy svých předsednictev k větší aktivitě a přesvědčení domácích ministerstev zemědělství, aby změnila svoje dosavadní nevyhraněná přání. souhlasná stanoviska s textem Nařízení - jde především o skandinávské země a Anglii. Nezbyývá než doufat, že společně dosáhneme alespoň částečného úspěchu.

Ing. Ctibor Záruba

Soukromí majitelé lesů jednali v Jihlavě

Výroční zasedání Komory soukromých lesů, která je kolektivním členem SVOL a představuje z hlediska počtu členů jednu pětinu jeho členské základny a z hlediska obhospodařované výměry dokonce jednu třetinu, se uskutečnilo v jihlavském hotelu Gustav Mahler 24. února. Mezi účastníky

O obsahu novely zástupci SVOL s představiteli ministerstva životního prostředí intenzivně jednali, ovšem určitého posunu bylo dosaženo až v posledních třech měsících, kdy ministerstvo iniciovalo dohodu s vlastníky (nestátními i státními) o zpracování a předložení společného pozmě-

Z jednání Komory SL. Josef Bartoň - Dobenín informuje přítomné o zasedání CEPF v Bruselu. Foto: archiv SVOL.

jednání přivítal předseda Komory JUDr. Richard Belcredi i radního kraje Vysočina pro zemědělství a lesní hospodářství Ing. Josefa Matějka a vedoucího odboru lesního a vodního hospodářství krajského úřadu Ing. Petra Bureše.

S činností SVOL v uplynulém roce a nejdůležitějšími úkoly pro rok 2009 seznámil přítomné předseda SVOL. Za příčinu současné nepříznivé situace vlastníků lesů označil pokles cen dřeva po kalamitě Kyrill, trvající nárůst těžeb u státního podniku a malou pomoc a podporu vlastníků lesa ze strany státních orgánů. Zlepšení situace lesních hospodářství nelze podle ing. Kučery vzhledem k neutěšenému celosvětovému vývoji očekávat, spíše je třeba se připravit na další stagnaci cen dřeva a nárůst pohledávek po lhůtě splatnosti. Koordinátor společného obchodu s dřívím SVOL Ing. Josef Vovesný konstatoval, že i v současném období omezování požezu se podařilo pokrýt požadavky členů v kulatinových sortimenech pro rok 2009 a i dodávky pro první čtvrtletí. Jinak tomu bylo u slabého dříví, kde je trh zahlcen nabídkou suroviny především ze státního podniku. Podstatné změny z hlediska nabídky a poptávky a cenové hladiny pro druhé čtvrtletí ing. Vovesný nepředpokládá.

JUDr. Martin Flora z Lesnické fakulty Mendelovy univerzity v Brně podal zevrubnou zprávu k vývoji jednání o novele zákona o ochraně přírody a krajiny, která se připravuje již od roku 2007 a na podzim loňského roku vykročila do sněmovny.

ňovacího návrhu, který požadavky SVOL zohledňuje. Návrh novely byl přikázán k projednání čtyřem poslaneckým výborům, které ještě neukončily svá jednání, teprve poté bude návrh propuštěn do druhého čtení.

Člen představenstva Komory SL Ing. Ctibor Záruba informoval o závěrech únorového zasedání lesnické sekce COPA-COGECA (Sdružení farmářů a podnikatelů ze zemí EU) a pracovního jednání poradní skupiny „Forestry and Cork“, kterého se coby delegát ELO (Organizace evropských vlastníků půdy) pravidelně zúčastňuje. Hlavním bodem těchto jednání bylo hledání možností, jak v Bruselu i na domácí půdě ovlivnit projednávané znění evropského nařízení o povinnostech při uvádění dřeva a dřevařských výrobků na trh a oceňování úlohy lesa a využití dřeva při řešení metodiky obchodu s emisemi skleníkových plynů.

V závěrečné části valné hromady přednesla Mgr. Věra Petrová požadavky vlastníků honebních pozemků na úpravu zákona o myslivosti, který v současném znění dostatečně nerespektuje jejich práva a nepřispívá k řešení redukce stavů přemnožené spárkaté zvěře. Ve svém usnesení pak valná hromada soukromých majitelů schválila, aby republikový výbor SVOL prosazoval novelu zákona o myslivosti a návrat k poměrům a přístupu k myslivosti, jaký byl v našich zemích před rokem 1948.

Ing. Ctibor Záruba

Ve zkratce

- 25. listopadu 2008 se uskutečnila pravidelná schůze republikového výboru SVOL. Vedle plánu akcí SVOL na příští rok se zabývala zejména činností pracovní skupiny k projednávání návrhu novely zákona o ochraně přírody a krajiny a technické novely zákona o myslivosti, připomínkami k návrhu na stanovení podmínek pro poskytování dotací na lesnicko-environmentální opatření a možnostmi spolupráce s Nadací dřevo pro život v oblasti lesní pedagogiky.
- Ve dnech 29. – 30. listopadu loňského roku proběhla v Praze pracovní konference České botanické společnosti na téma „Diverzita, dynamika a management lesní vegetace“, jejíž závěry byly veřejně publikovány počátkem ledna 2009. Vzhledem k tomu, že některé názory a tvrzení uvedené v tzv. „Prohlášení České botanické společnosti k biologickým a ekologickým aspektům hospodaření v českých lesích“ vycházejí z nesprávných údajů, nebo dokonce ze stále opakovaných mýtů (např. obavy z velkoplošného pasečného hospodářství) vyzvaly organizace zabývající se hospodařením v lesích (Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, Národní lesnický komitét a SVOL) vedení České botanické společnosti k otevřenému dialogu a hledání společné konsensuální cesty k některým sporným návrhům botaniků. Jedná se zejména o vyloučení „ekonomicky založeného hospodaření“ i v chráněných krajinných oblastech a lokalitách Natury 2000, požadavek bezzásahovosti v horských lesích, aplikaci tradičních způsobů hospodaření v lesích nížinných a zásadní odmítání umělé obnovy lesa po případném velkoplošném rozpadu lesních porostů.
- 13. ledna 2009 uspořádal výbor pro životní prostředí v Poslanecké sněmovně seminář k novele zákona o ochraně přírody a krajiny. Tomu předcházela usilovná jednání SVOL, LČR, MŽP a AOPK k budoucí podobě novely zákona vyvolaná nesouhlasem vlastníků lesů zejména s návrhy opatření k vyhlásování zvláště chráněných území, závaznému stanovisku orgánu ochrany přírody k LHP a LHO, posuzování vlivu lesních hospodářských plánů a osnov na evropsky významné lokality a ptačí oblasti. K sporným ustanovením se podařilo vyjednat kompromisní řešení, které ministerstvo životního prostředí zahrnuje do komplexního pozměňovacího návrhu, jímž se budou zabývat pověřené parlamentní výbory. Součástí prosincové dohody ministerstva s vlastníky je do půl roku od schválení zákona společně vypracovat metodický pokyn MŽP ke zpracování

předběžných závazných stanovisek k LHP, ve stejném časovém horizontu společně přepracovat vyhlášku o náhradě újmy za ztížení zemědělského nebo lesního hospodaření a neprodleně řešit možnosti uzavřít tzv. smluvní ochranu v případech, pokud o ni bude mít zájem pouze část vlastníků dotčených pozemků.

- 22. ledna se uskutečnila schůze republikového výboru SVOL. Zabývala se zejména důvody nedodržení schváleného harmonogramu přijímání žádostí z Programu rozvoje venkova a diskutovala nad plánovaným objemem společného obchodu SVOL v r. 2009, podrobnostmi výroční konference SVOL a možnými dopady navrhovaného evropského nařízení o uvádění dřeva na trh a prokazování jeho legálního původu.

- 12. února proběhlo další jednání dočasné parlamentní komise pro řešení majetkových otázek mezi státem a církvemi a náboženskými společnostmi, na němž zástupci čtyř církví předložili své plány, jak by naložili s případnými finančními náhradami za majetek, který byl církevním řádům zabaven po roce 1948. Členové parlamentní komise projednali také průběžnou zprávu o stavu zpracování analýzy definující algoritmus umožňující zpřesnění ocenění majetku oprávněných osob a možnosti splácení náhrad ze státního rozpočtu. Podle Bohuslava Sobotky nejsou záměry církví, jak s penězi naložit, dostatečně transparentní a navržená finanční částka je příliš vysoká vzhledem k finanční situaci státu. Vládní návrh předložený sněmovně v červnu loňského roku počítal s vrácením cca třetiny zabaveného majetku, zbytek měla nahradit finanční částka ve výši 83 miliard korun, což by i s úrokem za 60 let bylo přibližně 270 miliard korun. Parlamentní komise rozhodla o pokračování jednání s církvemi, předpokládaný termín jejího zasedání je 19. března, mandát komise bylo prodloužen do konce března 2009.

- 3. března uspořádal SVOL ve spolupráci se Správou lesů města Olomouce a Ústavem pro hospodářskou úpravu lesů v Olomouci odborný seminář zaměřený na možnosti vlastníků lesa získat finanční příspěvky z národních a evropských zdrojů. Přednášející z ministerstva zemědělství, AOPK, regionálního odboru SZIF a místního krajského úřadu seznámili účastníky s aktuálními pravidly poskytování dotačních prostředků osy I a II Programu rozvoje venkova, Programu péče o krajinu, Operačního programu Životní prostředí a krajských dotačních titulů s vazbou na hospodaření v lesích a myslivost. Tematicky podobný seminář byl uspořádán pro vlastníky z druhého konce republiky 9. března 2009 v Ústí nad Labem.

Marie Růžková

Natura 2000: Unie má dost peněz, ale starat se musí národní vlády

V prostorách Lesnického domu v Bruselu bylo 18. února uspořádáno setkání zástupců vlastníků lesů ze zemí Evropské unie s představitelem Generálního ředitelství Životní prostředí RNDr. Ladislavem Mikem. Cílem setkání bylo upozornit jednoho ze zodpovědných pracovníků EU na problémy, s kterými se v souvislosti s vyhlášením systému Natura 2000 a navazujícími požadavky na omezení hospodaření setkáváme.

Semináře se zúčastnilo, kromě předsedy a dalších členů výboru Konfederace evropských vlastníků lesů (CEPF),

20 zástupců z 10 států EU a Švýcarska. Předseda této nadnárodní organizace Ch. Segersteen úvodem zdůraznil, že za každou zachovalou částí lesa v Evropě je cílevědomě a šetrné hospodaření několika generací vlastníků a podtrhl, že Natura 2000 může plnit své poslání a cíle pouze za předpokladu konstruktivního dialogu mezi příslušnými úřady a vlastníky lesa.

Dr. Miko uvedl, že téměř 20% plochy celé Evropy je zařazeno do sítě NATURA 2000 a nelze požadovat, aby tak rozsáhlé

pokračování na str. 4. »

území bylo vyřazeno z ekonomického a sociálního využití, nejde v žádném případě o přísně chráněná území. Připustil, že na základě vývoje přírodních či jiných faktorů se vymezení a rozsah ploch Natura 2000 může a pravděpodobně i bude měnit a že o managementu na územích 2000 je nezbytné hovořit s těmi, kteří zde žijí a pracují. Myšlenky Natury 2000 nelze prosadit mocí ministerského úředníka ani agenturami ochrany přírody, vždy je potřeba úzké spolupráce s vlastníky a hospodáři. Věřil, že při dobré vůli obou stran lze model vhodné spolupráce nalézt. Vhodný management ploch Natury 2000 vyžaduje pouze posun od jednostranně pojaté produkční funkce lesa k jeho multifunkčnímu poslání. Závěrem zdůraznil, že značná část problémů spojených s implementací Natury 2000 nepochází z Bruselu, ale od vlád případně orgánů ochrany přírody v jednotlivých členských zemích.

Zkušenosti našich zahraničních kolegů

Poté vystoupili se svými připomínkami a stížnostmi zástupci Slovenska, Estonska, Anglie, Švédska a Rakouska. Z přednesených referátů uvádím ty nejzajímavější. Naši slovenští sousedé si stěžovali především na rozsah vyhlášených chráněných území, který včetně Natury 2000 dosáhl již 23 % výměry celého státu a 41 % lesů, zatímco evropský průměr je 12 %, v Rakousku např. 16 %. Tak rozsáhlé chráněné území vysoko překračuje ekonomické možnosti státu. Na kompenzaci za omezení hospodaření v soukromých lesích je třeba zhruba 18 miliónů euro ročně, zatímco k dispozici je pouze 3,3 miliónu. Dále poukazovali na nulovou spolupráci při vyhledávání a vyhlásování chráněných území orgány ochrany přírody, všechny připomínky a námítky vlastníků zůstaly bez odpovědi. Závěrem požadovali kromě respektování vlastnických práv, tradičního využívání přírodních zdrojů a finanční náhrady újmy též zrušení ochrany kamzíka a kormorána.

Zástupce Estonska žádal řešit problém vyznačování hranic vyhlášených území Natura 2000. Tuto povinnost tam má ze zákona vlastník, který sice tuto práci může dostat zaplacenou (po kontrole v terénu 60 resp. 110 euro za 1 ha), zpravidla však neví, kudy hranice procházejí (vyznačují se i hranice 3 různých stupňů ochrany!), poněvadž dostává pouze nedostatečné mapové podklady.

Delegátka z Anglie zdůraznila problémy spojené s ochranou netopýrů. Vlastní menší parkový les a z bezpečnostních důvodů je nutno smýtit několik přestálých dutých stromů. Podle platných předpisů musí čekat na povolení, které je vázáno na předložení odborného posudku. Tato expertiza stojí za každý strom 500 až 1.000 liber, což je zcela neúnosné. Obrázek doplnil člen výboru CEPF D. Anderson: „Moji předkové vysázeli v roce 1930 dvacetihektarový porost ořešáku. Dnes místní pracovníci ochrany přírody požaduje tento porost smýtit a spálit s odůvodněním, že jde o introdukovanou dřevinu.“

Za Švédsko vystoupil dr. Aulen, jehož referát byl vcelku smířlivý. Asi především proto, že ve Švédsku je les a produkce dřeva významnou složkou národního hospodářství a místní vláda tuto skutečnost při implementaci Natury 2000 respektovala. Svědčí o tom například skutečnost, že 60 % území zařazených do soustavy Natura 2000 již bylo součástí národních parků nebo přírodních rezervací. Kromě toho byly do výběru stanovišť Natury i při zpracovávání požadavků na úpravu hospodaření zapojeni představitelé SFA – Švédské lesnické agentury. Přednášející doporučil aktivní účast vlastníků a vyhotovení „Zeleného lesního hospodářského plánu“, který předejde problémům a pomůže k získání státní finanční

podpory.

Posledním příspěvkem byl referát dr. Schafftgotsche z Rakouska. Z principiálního a právního hlediska odsoudil současnou praxi, která ekonomicky zatěžuje a tím znevýhodňuje část vlastníků lesa resp. půdy, přičemž ochrana přírody je zájmem obecným. S poukazem na to, že břemeno je na nesprávném rameni, požadoval jasná pravidla a zákon o kompenzacích, která by tuto nerovnoprávnost odstranila. Nejde jen o lesy, stejně postižení jsou všichni vlastníci půdy, kteří mají na plochách zařazených do Natury 2000 nějaké podnikatelské zájmy – větrné či malé hydroelektrárny, golfové hřiště, lesní restaurace atd. Je třeba prosadit, aby tyto aktivity na vlastních pozemcích nebyly nadále závislé na blahovůli jednoho experta (často nekompetentního).

Doporučení z Bruselu

Z odpovědí na jednotlivé stížnosti a požadavky a z navazující diskuse vyjímám. Dr. Miko zdůraznil, že všechny ztráty musí být nahrazeny. Je to však starostí národních vlád, Evropská unie má na tento účel dostatek prostředků, které nejsou dostatečně čerpány. K slovenským stížnostem podotkl, že přírodu musíme chránit tam, kde zůstala zachována, nelze předpokládat rovnoměrné rozložení v jednotlivých členských státech. Pokud jde o návrhy na vyloučení některých druhů z ochranného režimu, zabývá se těmito návrhy odborná komise (v současné době se jedná o kormorána a bobra), očekáváme její stanovisko. Estonský problém je typicky vnitrostátní a není možno jej řešit z Bruselu. Konstruktivní švédský příspěvek velmi vítá, spolupráce vlastníků lesů s úředními autoritami je jediná vhodná cesta k zajištění Natury 2000 a jejího poslání. K naší poznámce, že k partnerství je třeba zájmu a dobré vůle z obou stran vysvětluje, že v době vstupu České republiky do Evropské unie bylo ministerstvo životního prostředí při vyhlásování Natury 2000 v časové tísní a proto nebyly návrhy předem projednány. Na stížnost lotyšského zástupce, že Evropská komise vytvořila podmínky pro vznik „ekobyrokracie“ - výstavbu domů, kanceláří, nákup aut a zařízení, založení nových úřadů atd. namísto péče o přírodní prostředí odpověděl, že v Lotyšsku zcela chybělo hmotné i personální zajištění ochrany přírody a prvním krokem proto nemohlo být nic jiného než tento stav napravit. Na náš dotaz o možnostech zajištění smluvní ochrany tam, kde je Natura 2000 vyhlášena na pozemcích více majitelů, připustil možnost rozdělení příslušného území na dvě části a smluvní ochranu vyhlásit jen na jedné z nich.

V závěrečném projevu Ch. Segersten zopakoval, že kompenzace újmy na plochách Natury 2000 je samozřejmým a uznávaným požadavkem a připomněl, že posláním lesa je nejen zachování biodiverzity a ochrana ohrožených druhů, ale že má celou řadu dalších neméně důležitých úkolů, mimo jiné i produkovat dřevo. Zdůraznil význam společného dialogu a skutečnost, že úspěšná implementace Natury 2000 bude záviset zejména na přístupu a pochopení těch, kteří v příslušném území hospodaří.

A jaké konkrétní poznatky nám tento seminář přinesl? Především potvrzení, že všechny problémy související s Naturou 2000 si musíme my i všechny ostatní země Unie vyřešit doma. I když dr. Miko hovořil podstatně vstřícněji, než si jej pamatujeme z doby jeho domácího působení ve funkci náměstka ministra Ambrozka, nelze z jeho strany očekávat žádnou přímou podporu zájmů vlastníků lesa v případných sporech se zástupci životního prostředí. Utěšovat se můžeme poznáním, že s podobnými problémy (a někde i horšími) se setkávají vlastníci lesů i v ostatních zemích Evropské unie.

Ing. Ctibor Záruba

Zachraňme Šumavu

Putovní výstavu fotografií českobudějovického rodáka, znalce a milovníka Šumavy Zdeňka Troupa doplněnou družicovými snímky vývoje šumavských lesů s názvem „Zachraňme Šumavu“ navštívily během její cesty po republice už tisíce návštěvníků. Po Praze, Českých Budějovicích, Olomouci, Písku, Rokycanech a dalších městech zavítala v únoru letošního roku do Pelhřimova, který je sídlem SVOL. O tom, proč ukazovat na Vysočině a v dalších regionech obrázky kůrovcem poničené, leč poněkud vzdálené Šumavy, rozhodla skutečnost, že řada členů SVOL má své lesy buď přímo v Národním parku Šumava, nebo v jeho blízkém okolí, a je tudíž přímo konfrontována s důsledky jeho rozhodnutí a konání. SVOL tak plní své povinnosti, vyplývající z jeho statutu - tj. obhajovat společné zájmy a prosazovat oprávněné požadavky členů.

Navíc, dle Národní inventarizace lesů 2001-2004 patří kraj Vysočina se svými 211 064 ha lesní půdy ke krajům s nad-

průměrným zastoupením lesních pozemků a i složení jeho dřevinné skladby (75 % smrku) je v době mediální „antismrkové hysterie“ jaksi případné.

Slavnostního otevření výstavy v Pelhřimově, které proběhlo 9. února, se ujal starosta města Leopold Bambula. Mezi přítomnými nechyběl senátor pro Vysočinu Milan Štěch, radní kraje pro zemědělství a lesnictví Josef Matějek, předseda Rady parku Jiří Stráský a předseda Svazu obcí NP Šumava František Nykles. Stejně jako v dalších městech proběhly i v Pelhřimově v rámci výstavy tematické besedy se žáky středních škol, jichž se zúčastnilo cca 300 žáků. Třítydenní expozici výstavy v Pelhřimově zakončila panelová diskuse o budoucnosti Šumavy a jejích lesních ekosystémů (podrobnosti v článku ing. Vovesného). Do konce března bude výstava k vidění na Krajském úřadu kraje Vysočina v Jihlavě a poté v Klatovech.

Marie Růžková

Vernisáž zahájil starosta města Leopold Bambula. Foto: archiv SVOL.

Výstavu si s zájmem prohlédl radní pro lesy kraje Vysočina ing. Matějek (1. zleva)

Vernisáže výstavy se zúčastnil senátor Milan Štěch.

Lesní pedagogika

V poslední době se do širšího povědomí lesnické a školské veřejnosti dostává lesní pedagogika. Tento bohužel trend se k nám, podobně jako mnoho dalších, dostal ze zahraničí, i když se značným zpožděním. Zatímco v USA se otázkou zabývají již od 60. let minulého století, počátky lesní pedagogiky u nás sahají teprve do konce devadesátých let, kdy několik zaměstnanců vimperské Integrované střední lesnické školy absolvovalo kurzy v sousedním Rakousku a poté začalo pořádat specializované aktivity pro děti a posléze i kurzy pro nové lesní pedagogy. V roce 2003 byly aktivity školy ukončeny a pomyslný štafetový kolík převzala Střední lesnická škola v Hranicích a Sdružení lesních pedagogů v ČR se sídlem tamtéž. Zde se také mohou noví zájemci o kurz lesní pedagogiky přihlásit a rozšířit tak řady certifikovaných lesních pedagogů, kterých je podle aktuálního

vyjádření ministerstva zemědělství cca 150. Lesní pedagogika naplňuje Komen-ského zásady „škola hrou“ a přitažlivou a nenásilnou formou prostřednictvím her a osobního prožitku dětem přiblíží život lesa a jeho obyvatel, životní cyklus stromů a práci lesníků přímo v prostředí lesa. Je to činnost velmi záslužná, zvláště v městských aglomeracích, kde jsou děti a jejich rodiče odtrženi od přírody a les často vnímají jako velký park, kde není místo pro hospodářské činnosti, které považují za něco až nepatřičného a životnímu prostředí neprospívajícího.

Lesní pedagogika není zakotvena v naší ani v evropské legislativě, ale její význam si, nejen evropští, politici uvědomují. Našla podporu v Akčním plánu EU pro lesy, Akčním plánu Státního programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v ČR na léta 2007 až 2009, Koncepti státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-13, ale i v Národním lesnickém programu II. Odpovídající finanční zázemí je však stále nedostatečné. Na podporu lesní pedagogiky vyčleňují finanční prostředky jen některé kraje; ministerstvo zemědělství hledá cestu prostřednictvím ročního vzdělávacího plánu a „Poradenské a vzdělávací činnosti v LH v roce 2009“. Jak uvedla

Pavla Vašíčková z ministerstva zemědělství, v roce 2007 byl na ministerstvu ustanoven tým expertů, který pracuje na jednotném postupu pro realizaci lesní pedagogiky u nás. Cílem je vytvoření funkční sítě lesních pedagogů a podmínek pro jejich financování, zajištění dlouhodobější podpory z organizací zaměstnávajících lesní pedagogy, částečná profesionalizace lesních pedagogů, neboť každé dítě by mělo alespoň jedenkrát za školní docházku navštívit les s lesním pedagogem, akreditace kurzů, zajištění jednorázových aktivit (veletrhy, výstavy, speciální akce) a spolupráce s médii. Plnění úkolů je postupné, v některých případech však jen s dílčími výsledky.

Vedle státních institucí jako Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, Lesy ČR, Vojenské lesy a statky, Výzkumný ústav LH a myslivosti, se lesní pedagogice věnují ve stále větší míře také města a správy městských lesů – Ostrava, Hradec Králové, Brno, Karlovy Vary, Frýdek-Místek, Olomouc, Chrudim, Plzeň, Praha, Dačice, Sušice. Pokud pro vlastníka lesa neprovádí činnost lesního pedagoga vlastní vyškolený zaměstnanec, může se dle ing. Vašíčkové obrátit s žádostí o přípravu akce lesní pedagogiky na pracovníky jiných organizací. Lesní pedagog není vázán pro

výkon této činnosti k žádnému subjektu a vždy záleží na domluvě. Kontakty na tyto osoby lze nalézt na www.lesnipedagogika.cz. Aktivita jsou pro školy většinou zdarma nebo za malý poplatek (do 50 Kč/dítě).

Příklady táhnou, a proto ve spolupráci s akciovou společností Městské lesy Hradec Králové pořádá SVOL dne 2. června tematický seminář o zkušenostech lesních pedagogů s ukázkami výuky v lese s dětmi z mateřské školy. Pozvánka s programem bude k dispozici na stránkách SVOL.

Marie Růžková

Z lesní školy v Hradci Králové

Zkušenosti ze Sušice

Není snad týdne, kdy by naše veřejnost nebyla médií ve jménu ekologie, nebo spíše ekologismu, upozorňována na „obrovské problémy českého lesnictví“, lesníci jsou často zaměňováni za myslivce a za nejlepší způsob hospodaření je považováno nekácení a ponechání lesu tak, jak je. Takové plošné zobecňování je však velmi nebezpečné a zejména mladá generace a lidé, kteří se profesně problematikou nezabývají, mohou nabýt falešného dojmu, že nejlepší pro životní prostředí je nedělat v přírodě vůbec nic. Na druhou stranu chtějí dýchat čistý vzduch, stavět domy, číst knihy, používat nábytek a další výrobky ze dřeva, kupovat svým dětem dřevěné hračky, kochat se pohledem do plápolajícího krbu, chodit na procházky do lesa atd.

Je proto potřeba hlavně našim potomkům vysvětlovat, jak les žije a vyvíjí se, jaké jsou jeho hodnoty, jaká cesta uběhne, než stromek vyrostе a jeho dřevo může projít rukama truhláře. Jedním z velmi účinných nástrojů této osvěty je lesní pedagogika, do které se aktivně zapojuje i naše společnost. Městské lesy Sušice mají v současné době dva certifikované lesní pedagogy (oba jsou hajnými) a v místních základních školách od roku 2007 vedeme, zatím na dobrovolné bázi, lesní výuku přímo v lese. Ke konci roku 2008 bylo proškoleny celkem 275 dětí, zrealizovali jsme také jednorázovou akci „Každý občan jeden strom Zemi“, kde se zúčastnilo ve dvou dnech sázení stromků na 350 dětí a dospělých.

Při snižování podílu hospodářských funkcí lesů a současném zvyšování jejich ostatních funkcí (rekreační, vodo-hospodářská ...) je dle mého názoru nutná i určitá „restrukturalizace“ pracovní náplně hajného či lesníka. Naším střednědobým cílem je rozdělit práci lesníka v poměru 90 % pro činnost hospodářskou a 10 % pro ostatní nevýrobní aktivity. Slibně se vyvíjí nástin spolupráce s Nadací dřevo pro život a již jsou vidět jasné obrysy i finančního zabezpečení naší lesní pedagogiky.

Ing. Václav Toman

LESNÍ ŠKOLA Městské lesy Hradec Králové a. s.

Sám zasadím stromek. Foto: archiv ML Hradec Králové a.s.

Činnosti naší společnosti jsou výrazně ovlivněny tím, že obhospodařuje příměstský lesní majetek, celková rozloha majetku činí 3.685 ha. Hradec Králové je krajské město s cca 100 tis. obyvateli. Nejvíce dětí vyrůstá na sídlišťích a má jen malou příležitost k poznávání přírody a vytvoření si hezkého vztahu k lesu a krajině. Návštěvy školních dětí mají u naší společnosti dlouhou tradici. Každoročně hradecké základní školy využívaly několikrát v roce možnosti navštívit náš les u různých příležitostí (Den Země, Den dětí, školní výlety). Lesník p. Jankovský vedl přírodovědný kroužek na nejbližší základní škole několik let, kromě toho naše společnost umožňuje i exkurze a praxe studentů lesnických škol z celé republiky. Všechny tyto činnosti nás vedly k rozvíjení práce s dětmi.

V roce 2006 jsme se informovali o školení lesní pedagogiky na SLŠ v Hranicích. Spojili jsme se s ing. Palackou z této školy a připravili projekt. Lesní škola Měst-

ské lesy Hradec Králové a.s. byla schválena představenstvem akciové společnosti dne 11.12.2006. V únoru 2007 absolvovali kurs lesní pedagogiky p. Jankovský a ing. Jůza a stali se certifikovanými lesními pedagogy.

Od března 2007 započala vlastní činnost lesní školy. Podle základního principu lesní pedagogiky je naší třídou především les, který je nejlepší učebnou. Pro jednotlivé věkové skupiny byly vypracovány programy lesních pochůzek. Lesní pedagogové byli vybaveni pro realizaci vycházek – batoh s pomůckami pro různé variace programů. Máme v něm pevné horolezecké lano, pytlík se šátky, pásky, lesnické křídly, plátěné pytlíky s přírodninami atd. Dále byly pořízeny kelímkové lupy, na sezení karimatky apod. Vybavení je pořizováno postupně podle rozvíjejícího se programu. Pro činnost lesní školy jsme postupně vytvořili omalovánku pro nejmenší děti s pěti základními otázkami ochrany lesa

vyplývajícími z lesního zákona – ochrana lesa před požárem, zákaz vjezdu do lesa motorovým vozidlem, zákaz znečišťování lesa odpadky, ochrana mláďat lesní zvěře a zákaz volného pobíhání psů, v návaznosti na to plakát a cedule do lesa. Dále jsme zhotovili pracovní sešit pro děti školního věku, který pomáhá lesním pedagogům rozvíjet u dětí poznatky o lese. Námi vytvořené logo lesní školy s námětem naší borovice lesní je zároveň razítkem, kterým dětem potvrzujeme na lesním vysvědčení absolvování lesní školy.

V programech lesní pedagogiky jsou zahrnuty činnosti poznávací (poznávání druhů rostlin, zvěře, stop, stromů atd.), hry (k získání prožitků jako je dotek dlaní na kůře stromu se zavázanýma očima, poslouchání zvuků lesa, skládání lesních obrázků z nalezených šišek, větviček a dalších přírodnin) a činnosti, při kterých se seznamují s činnostmi lesníků a sami mohou vyzkoušet některé práce v lese (sázení stromků, prořezávku, práci s pilou).

Oslovili jsme hradecké základní a mateřské školy v našem okolí a navázali úspěšnou spolupráci, v průběhu činnosti nás pak kontaktovaly a kontaktují další školy. Pro velký zájem absolvovali kurs lesní pedagogiky v červnu 2007 lesníci p. Dostál, p. Pop a ing. Zerkán a v únoru 2008 ing. Hrdinová. V roce 2007 se lesní školy zúčastnilo 981 dětí a 291 dospělých a v roce 2008 to bylo již 1059 dětí a 329 dospělých.

V roce 2008 získala lesní škola grant Královehradeckého kraje na vytvoření kalendáře na rok 2009 zobrazující činnosti lesníka v jednotlivých ročních obdobích. Dále z prostředků grantu vybavila lesní pedagogy učebními pomůckami a odbornými publikacemi pro další rozvoj činnosti. Se spoluprací s Královehradeckým krajem počítáme i v dalších letech.

Společnost Městské lesy Hradec Králové a. s. financuje provoz své lesní školy z výnosů hospodářské činnosti. Je to investice naší společnosti do budoucnosti. Máme zkušenost, že dítě, které navštívilo náš les, mělo možnost zasadit stromek, seznámilo se s prací lesníka, má k lesu a přírodě lepší vztah.

Ing. Blanka Hrdinová

Jaká je budoucnost Šumavy a jejích lesních ekosystémů?

Panelovou diskusi s tímto názvem uspořádal SVOL 26. února t. r. v Pelhřimově, kde navázala na putovní výstavu fotografií „Zachraňme Šumavu“. Je asi málo známou skutečností, že cca 12 % lesních ekosystémů Národního parku Šumava (NPŠ) se nachází ve vlastnictví nestátního sektoru. Z toho 5 700 ha vlastní členové SVOL – Kašperské Hory a Volary. A již téměř vůbec není známo, že zastupitelstva obou těchto měst se usnesla v letech 2008 (7) na vystoupení z parku. Důvod? Zejména ten, že za celá léta se nevytvořil partnerský vztah. Park jde cestou silového nařizování opatření a města vidí ohrožení hodnoty svého historického majetku v budoucnosti.

Impulzem pro uspořádání panelové diskuse bylo vydání dvou knih, a sice „Stav, vývoj a management lesních ekosystémů v průběhu existence NP Šumava“ autorů Stanislava Vacka a Viléma Podrázského a „Lesní ekosystémy v Národním parku Šumava“ autorů Stanislava Vacka a Františka Krejčího a kolektivu vědeckých pracovníků, vydaných na přelomu let 2008/9. Dle našeho hodnocení se jedná o první komplexní zhodnocení vývoje parku od jeho založení, vyhodnocení výzkumu autorů v uvedené oblasti včetně návrhu potřebných korekcí do budoucna.

Volba diskutujících byla zaměřena na zkušené odborníky, kteří navíc mají nebo měli přímou nebo nepřímou zodpovědnost v tomto prostoru ať už výkonnou, nebo vyplývající z profesního zaměření. Naši výzvu přijali všichni vyzvaní odborníci: Ing. Josef Balek, dlouholetý specialista ochrany lesů MZe ČR, Ing. František Krejčí, ředitel Správy Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava, Ing. František Nykles, předseda Svazu obcí NP Šumava a člen Rady parku, prof. Ing. Vilém Podrázský, děkan Fakulty lesnické a dřevařské ČZU v Praze, RNDr. František Pojer, ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (dříve náměstek MŽP), PhDr. Jan Stráský, předseda Rady NP Šumava a Českého svazu turistů, prof. RNDr. Stanislav Vacek z FLD ČZU v Praze a člen vědecké sekce Rady parku, Ing. Tomáš Vrška, Dr. z Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, dříve dlouholetý pracovník Agentury ochrany přírody a krajiny a nyní předseda Sdružení „PRO SILVA“, zaměřeného na přírodě blízké hospodaření, a člen vědecké sekce Rady parku, doc. Ing. Petr Zahradník, CSc., ředitel Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, člen vědecké sekce Rady parku.

Jednání se nezúčastnili: ing. Krejčí, a to bez předchozí omluvy organizátorům, zastoupen byl Ing. Petrem Kahudou ze sekce péče o lesní ekosystémy NPŠ, prof. Vacek, doc. Zahradník CSc. - zastoupen dlouholetým specialistou ochrany lesa Ing. Janem Liškou.

V auditoriu usedli pozvaní odborníci lesnického školství, lesnické praxe a další. Účast byla veřejná, konání akce bylo zveřejněno v odborném tisku, jeho zástupci se však i přes vyzvání nezúčastnili.

Panelová diskuse

Moderátor diskuse Ing. Josef Vovesný rozdělil otázky do třech bloků – minulost, současnost a budoucnost NPŠ. Odpovědi a názory protagonistů panelové diskuse shrnuji na následujících stránkách.

Kahuda:

Dle platné zonace NPŠ (z r. 1995) představuje v současné době I. zóna 8 800ha, tj. 13 % rozlohy parku, II. zóna 55 900 ha, tj. 82 %, III. zóna 1 900 ha, tj. 5 %. Bezzásahový management (kategorie C) je uplatňován na 14 000 ha (20 % parku), management blízký bezzásahovému (kat. A1) na 7 000 ha (10 % parku), zásahový management (kat. B) na 45 000 ha

(65 %), management blízký zásahovému (kat. A2) na 3 000 ha (4 % parku).

Je proveden rozbor současného platného plánu péče (2001-2010), dle metodiky MŽP se připravuje nový plán péče, není cílem zavést všude samovolný vývoj. V parku bylo ponecháno 200 tisíc m³ z kalamity Kyrill bez zpracování, z toho 140 tisíc v II. zónách, 60 tis. v I. zónách.

Přehled kůrovcového dříví v roce 2008 – zpracované stojící stromy 115 tis. m³, polomy 6 tis. m³, nová nahodilá těžba 5 tis. m³, v bezzásahových územích zůstalo nezpracováno 120 tis. m³ (z toho 25 % v I. zóně). Celkem tedy 256 tis. m³. (Pozn. moderátora: v roce 2007 cca stejný objem kůrovcového dříví.)

Ochrana proti kůrovci je důsledně plánována. Dle aktuálního vědeckého výzkumu je vývoj nového lesa v bezzásahovém území Březník uspokojivý, a to 400-30 000 jedinců na hektar.

Poznámka moderátora:

Jedná se o typicky zavádějící interpretaci probíhajícího vědeckého výzkumu v území velkoplošného rozpadu porostů kůrovcem, neboť chybí zásadní zmínka o tom, že suché porosty byly bezprostředně po úhynu stromového patra v tomto území podsazeny v letech 1997 – 2003 v rozsahu 1 miliónu jedinců. Výzkum byl zahájen v letech 1996-7 (lokalita Modrava cca 1 400 ha) a vyhodnocen v letech 2006-2007, publikován v roce 2008 (Vacek, Krejčí).

Významnou část počtů tvoří jednotelé semenáčky (plochy podél stěn a zbytků dosud zeleného nejvyššího stromového patra) a jedinci výšky do 20 cm, jejichž přirozená mortalita je obrovská. Výsledky desetiletého výzkumu jsou objektivní a velmi přínosné, ale jen s platností pro dílčí plochy, na kterých byl proveden. Prostá transpozice na celé území zmíněného bezzásahového území, která proběhla a probíhá též v tisku, je účelová. Na generální závěry si budeme muset v tomto klimaticky a půdně extrémním prostoru ještě počkat. Od roku 2004 se již tímto způsobem (doplňování

vším buku a jedle, z toho smrk činil 10 %. Představa je produkcí sadebního materiálu výrazně zvýšit. Komunikace v médiích nebyla vždy šťastná, je spousta věcí k řešení. Co se týče budoucnosti NPŠ, již téměř rok se zpracovává nový plán péče, zatím ještě není ve finální podobě. Diferencovaný přístup není spásnosná myšlenka, nelze uplatnit všude, nyní je uplatňován na 1/4 parku – v novém plánu péče bude uvedena mapová příloha. Nařízení NPŠ se v minulosti mnohdy překrývalo a stala se nepřehlednými i pro zaměstnance. Nyní to bude jinak, nastává období, kdy bude přehled o krocích.

Nykles:

Nutnost parku není zpochybňována. Výjimečný je výskyt obcí v prostoru parku, 7 obcí patří do parku celým katastrem a 15 obcí částí svého katastru. Zásadní je problém komunikace, v argumentaci se často obchází skutečnost a vedení parku vytváří v tisku dojem komunikace. V praxi pak tato „komunikace“ nemá žádné výsledky.

Kategorizace parku II (dle definice IUCN) neodpovídá stavu a vývoji území lesních ekosystémů (konstatování i mise UICN 2002), aktuálně nejbližší je kategorie V. Rada NPŠ je jen konzultačním a iniciačním orgánem, diskuse se často mýjejí s rozhodnutími vedení parku. Doporučení IUCN, že žádný člen vědecké části Rady parku nemá být vybírán ředitelem, nenašlo odezvu a tyto členy Rady si vybírá nadále ředitel sám.

Tzv. Master Project k čerpání prostředků obcemi z Operačního programu ŽP, oslavně popisovaný v novinách, je doslovně opsaná 1,5 roku stará „Velká dohoda“, se kterou byly šumavské obce prvně seznámeny až 13. 11. 2008 při návštěvě ministra životního prostředí v Kašperských Horách. Master Project - doslovně citováno – „vychází z principu společného postupu, mimo jiné z trvalé a jasné deklarace podpory, udržení a zlepšení meziná-

rychlejší než naše komunikace. Zůstává neřešena otázka občanů bydlících v prostoru parku. Stanovisko parku lze charakterizovat – čím méně lidí, tím lépe. Na druhou stranu prostory bezlesí bez člověka zhynou. Kdo tedy bude provádět údržbu krajiny? O hrazení újmy se nejedná, ale bojuje. Nikdy se nepodařilo naplnit potřeby infrastruktury v obcích a proto je pomoc obcím nezbytná. Situace v parku je krizová, možné řešení je jen pod občanským a politickým tlakem.

Liška:

Chráněná příroda uprostřed člověkem využívané krajiny je jistě pozitivem, odumřelý les však není estetický, většina lidí bude preferovat zelený les. Šumava je však v krizi, je třeba přijmout samostatný zákon, vládní nařízení nestačí. Vývoj v parku má širší kontext, NPŠ byl a je zásadně ovlivněn a determinován i vývojem v Národním parku Bavorský les. Možnost velkoplošného rozpadu lesních ekosystémů kůrovcem byla začátkem 90. let přírodovědci apriorně popírána, došlo k odborné blamáži, autoregulační hypotéza klimatických smrčín se též v praxi nepotvrdila. Nikdo z přírodovědců nepředpokládal tak rychlý rozpad ekosystémů v bezzásahových zónách. Jen se dále přizpůsobila filozofie - v ochraně ekosystémů se jedná jen o divokost a přírodní procesy. Krize komunikace je stav ve střední Evropě obecný a nebylo se mu tedy možno asi vyhnout (polarizace lesníci x ochrana přírody).

Stav ohrožení kůrovcem je krizový, letošní rok bude kritický. Chybná rozhodnutí ministra ŽP o ponechání několika tisíců m³ z kalamity Kyrill navodila obdobný stav jako v 90. letech a bude velmi těžké gradaci zastavit. A je třeba říci veřejnosti, že Šumava bude odumírat i v polohách pod 1 000 m.n.m. Pomoci mohou jen zcela mimořádně nepříznivé klimatické podmínky pro kůrovce.

Účinnost lapačů jako obranného opatření je dle výzkumu ve střední a severní Evropě 10-20% populace (park uvádí 80 % a je soustředěn na tento způsob obrany). V Rakousku a Bavorsku se od systému lapačů jako prostředku obrany ustoupilo. Hlavní zůstává klasická obrana – především včasné vyhledávání napadených stojících stromů a okamžitá asanace vyklizením nebo odkorněním, včasné zpracování kalamity a stálá prevence.

Vrška:

Obce chtějí být v parku, je to obchodní značka. Krize komunikace pokračuje v trojúhelníku správa parku, vědecká sekce, region, ohrožuje i vztahy k sousedům. Parky v Evropě nejsou původní příroda, NPŠ trpí změnami koncepcí MŽP, navíc nebyla vedena žádná společenská diskuse. Způsob vyhlášení parku je nutno legislativně napravit zákonem. Je dané povahou přírodních podmínek, že v jiných parcích ČR nejsou vztahy tak vyostřené. Horské smrčiny mají velký rozsah, jsou v kulturní krajině, proto je to tak dramatické. Maloplošný a i velkoplošný způsob rozpadu ekosystémů se vyskytuje vedle sebe i v dalších parcích Evropy. Společnost musí říci, zda chce samovolný vývoj, jiný je však v přírodních a kulturních lesích. Představa správy parku z hlediska rozšiřování bezzásahových zón – 20 % do roku 2005, do roku 2010 dalších 10 %. Zonace musí být ze zákona, forma metodického pokynu MŽP je špatný krok. Pro samovolný vývoj neexistují kritéria, musí se pro ně najít širší konsensus, avšak na základě zákonů podkladů. Bezzásahová území musí být, otázkou ale je, jak dlouho bude trvat obnova. A ta bude trvat minimálně v řádu desítek let. Stát je nástrojem společnosti a měl by udělat to, co si společnost přeje.

Podrázský:

Pozitivem je velký prostor pro vědecký výzkum v parcích a možnosti svobodně

Z panelové diskuse. Foto: archiv SVOL.

ředitelé přirozené obnovy dřevinami přirozené dřevinné skladby) v bezzásahových územích již nepostupuje v důsledku změny koncepce. To znamená, že vývoj na dalších rozsáhlých plochách, které vznikají pod uschlými porosty vlivem kůrovce, bude jiný a nepříznivější.

V přirozených smrčínách ve fázi rozpadu (výzkum Plechý) je 11 000 - 31 000 jedinců/ha, z toho až 85 % tvoří jednotelé semenáčky, počty zjištěných nárostů vyšších jednoho metru se pohybují v rozmezí 150 – 1 400 jedinců/ha dle šetření 2006-7 (Vacek, Krejčí 2008). Vzhledem k totálnímu rozpadu nejvyššího patra kůrovcem v letech 2007-8 se podmínky na výzkumných plochách skokově nepříznivě mění.

Kahuda:

V roce 2008 činilo zalesnění na celém území parku 300 tisíc jedinců, přede-

rodního prestižního postavení NPŠ formou vymezení ploch s režimem samovolného vývoje minimálně na ploše 1/3 výměry NP a se současným postavením jasných kritérií pro přiřazení dalších ploch v novém plánu péče v NP Šumava“. Je příznačné, že dosud žádné prostředky pro tento účel ve vztahu k obcím nejsou zajištěny.

Stráský:

Byl jsem účasten při vyhlásování parku v roce 1991, hlavní argumenty při jeho zakládání byly politické, nikoliv ochranné. Šumava není parkem, jeho charakter se musí teprve vytvořit. Spor je o cestu a ta se teprve hledá, komunikace sice probíhá, ale chybí vůle dospět k závěrům. Podklady o aktuálních závěrech z hlediska zonace a plánu péče nejsou pro Radu k dispozici, park to tají. Přístup je vesměs ideologický, nikoliv věcný. Kůrovec je však

publikovat. V parku jde primárně o péči o krajinu a lidi v něm. Dělení odborníků na vědce a lesníky je chybné, neboť odbornost se prolíná. Lesník je však vzdělán nejen v pěstování lesa, ale je trénován v řešení společenských i ekonomických problémů, vědec naproti tomu tyto problémy neřeší. I objektivní výsledky mohou být interpretovány různým způsobem. Interpretace výsledků vědy je často ze strany vědců nekorektní a ovlivněna politicky. Nelze též vydávat různá šetření diplomantů za vědecké výstupy.

Často se míjí cíle argumentace parku a odborné veřejnosti. Vědec často svou

čerpat prostředky z Master Project. Šíření kůrovce je problém, ucelenost bezzásahového území je nutná z hlediska udržování. Aktuální právní stav je legitimní. Neporozumění ze strany ochrany přírody při řešení problémů se vyskytují.

Balek:

Fyzicky má les na Šumavě dosud s výjimkou rašelin charakter hospodářského lesa. Změnit hospodářské lesy na přírodě blízké musí být velmi dobře promyšleno a vedeno, časově trvá řadu let. Odmítám názor, že lesníci si vymysleli kůrovce, aby se dostali ke dřevu. Nepotvrdilo se, že kůrovec se sám zastaví a také odolnost

Podpora po kalamitě Kyrill ze strany vlády směřovala pouze parku, městské lesy na stejný účel nedostaly nic. Z pohledu občana jde podle Řežábka v parku o plýtvání veřejnými prostředky – viz odkorňování stojících stromů kůrovcem již opuštěných, přeláčení živnostníků v době kalamity apod.

Ing. Hana Naušová, zástupkyně ředitele Kašperskohorských městských lesů, konstatovala obdobné problémy a důvody pro odchod města z parku. Město vlastní v parku 4 800 ha, z toho v I. zóně 600 ha. Připomněla, že park dostal na zmírnění následků kalamity Kyrill vládní podporu ve

suchých stromů je horší než mikroklima na holinách. S politováním pak konstatoval, že naše právo zavedlo neprávo, neboť v argumentaci se využívají nepřirodní virtuální skutečnosti, které přírodě neodpovídají.

Ing. Wolf, dlouholetý učitel Střední lesnické školy, opět připomněl problém hodnocení obnovy na výzkumných plochách v oblasti Březníku. Na něj navázal ing. Vokoun z Lesprojektu, který varoval, že bez změny druhové skladby nelze nastavit autoregulační systém a urychlovat rozšiřování bezzásahových zón. Zároveň doporučil využít pro přestavbu dřevin ne skladby v parku typologický systém. Na

V dolní části obrázku mlazina smrku z kombinované přirozené a umělé obnovy smrku a jeřábu po kalamitách 90. let. V horní části vlevo vrchol Třístoličníku se zbytkem dosud zeleného pralesa. Vrchol vpravo Hochstein v Bavorsku (v okolí se proti kůrovci zasahuje). Ve střední části suchý les, který odumřel během jednoho roku 2008. Foto: Ing. Josef Vovesný.

analýzou věc zkomplikuje, správa parku však musí svá rozhodnutí konkretizovat (jaká plocha, jaká intenzita, jaká rizika, kolik to bude obnášet finančně). To nebylo řádně vydiskutováno a deklarováno a je to příčinou krizového stavu; když se někdo ozval, byl umlčen. Výsledky studia vývoje obnovy na Březníku – vzniká opět stejnověková monokultura málo stabilní. Přirozené zmlazení se zde vyvinulo v době, než vysoký les uschl a značná část byla uměle podsazena. Nové zmlazení se vyskytuje jen poblíž zdrojů semene. Suchý les má z hlediska mezoklimatu charakter holé seče. Přivalové deště mají nepříznivý environmentální vliv. Území musí být řízeno, ale s vědomím následků za svá rozhodnutí. Největší nebezpečí krize je v komunikaci.

Pojer:

Každý národní park v ČR je jiný. Národní park není hospodářský les ani městský park.

Politický vliv na jednotlivé ministry způsobil změny koncepcí. Politická dohoda, v jakém pojetí park chceme, je nutná. Prvotní starost není v ekonomické záležitosti. Část přírody v ČR ponechaná samovolnému vývoji je zlomek území. Podíl 75 % pro samovolný vývoj není asi v NPŠ cílem, také si nepřejí hnědou Šumavu. Nesouhlasím s rozvojem osídlení v NPŠ, rozvoj infrastruktury se nepodařil, podpory byly nesystémové, nyní však obce mohou

přirozených smrčín proti kůrovci. Zbytky nejcennějších porostů v nejvyšších stupních ochrany jsou kůrovcem likvidovány. MZe má o kůrovci zde jen poznatky z rekognoskačních letů, objektivní údaje, co do rozsahu, chybí, případně jsou podávány nevěrohodné. U nejcennějších porostů zničených kůrovcem se jedná o nevratnou ztrátu genofondu. Sběr semene a odběr roubů se provádí v symbolickém rozsahu. Stav území je krizový - aktivní opatření proti kůrovci jsou nezbytná. Velký je prostor pro změnu druhové skladby, přírodní podmínky jsou však velmi diferencované. Politický přístup k řešení aktuálních problémů posunuje profesionální stránku do pozadí.

Zaznělo z auditoria:

Ing. Miroslav Řežábek, ředitel Městských lesů Volary a člen Rady města Volary, uvedl, že město má v parku 900 ha, z toho 300 ha v bezzásahové zóně a nastínil důvody, které vedly město k vystoupení z parku. Z pohledu lesního správce za ně označil spojení hospodářské správy parku se státní správou, nesoucí s sebou nedodržování správních lhůt, byrokratickou šikanu ze strany NP, změnu koncepcí a chybějící zodpovědnost lidí, kteří rozhodují. Z pohledu vlastníka je to skutečnost, že lesy města degradují v hodnotě, a to nejen vyhlášením prvních zón v mytních porostech, kůrovcovou kalamitou jsou ohroženy lesy v parku, ale i mimo něj.

výši 95 mil. Kč, kdežto lesy města zasažené kalamitou stejnou intenzitou jako ostatní území parku nic. Starostka města písemně v této věci kontaktovala ministra ŽP i premiéra. Odpověď, že peníze vláda uvolnila na území, které je výjimečné svým posláním a má společenskou funkci, byla onou příslovečnou poslední kapkou, která vedla městské zastupitelstvo k rozhodnutí o vystoupení z parku koncem roku 2008.

Předseda SVOL Ing. František Kučera doplnil, že dokončení restitučního procesu lesů obcím v parku inicioval právě SVOL. Park i ministerstvo životního prostředí byly tenkrát proti a nikdo nehledal variantu finanční kompenzace nebo vydání náhradních lesních pozemků. Dnes se problém cizích majetků v parku vrací jako bumerang, klíčem k jeho řešení je komunikace s vlastníkem.

Ing. Vladimír Krečmer, odborník výzkumu se zaměřením na vodu v krajině, dlouholetý předseda Národního lesnického komitétu, označil současnou situaci za důsledek neodpovědného nakládání s krajinou a krizi odpovědnosti. Osoby, které špatně rozhodly, resp. rozhodují, nejsou pohnány k odpovědnosti, o možná budoucí rizika se nikdo nestará. Připomněl, že ochrana životního prostředí krajiny spadá do oblasti řady zákonů, nejen toho o ochraně přírody a krajiny a vyjádřil své rozhořčení nad tím, že po 18 letech přírodovědci objevují, že bioklima rozsáhlých území

jeho základě by rekonstruovaná přirozená skladba v NPŠ měla představovat 40 % smrku, 17 % jedle, 35 % buku, 8 % ostatních dřevin oproti skutečné skladbě: 83 % smrku, 1 % jedle, 6 % buku. Pouze 22 % NPŠ tvoří klimaxové (12 %) a rašelinné (10 %) smrčiny, jsou však převážně zničený kůrovcem.

Závěr

Na setkání byl podrobně diskutován vývoj parku v minulosti i v celé své šíři i aktuální stav včetně širšího kontextu Šumavy. Vzhledem k nepřítomnosti ředitele parku ing. Krejčího však nebyly zodpovězeny strategické otázky směřující do budoucnosti parku. Všichni jakkoliv angažovaní vědí velmi dobře, na jaké křižovatce se nalézáme. V parku se připravují aktuálně strategické dokumenty a rozhoduje se na další dlouhá léta. V roce 2010 končí platný plán péče pro léta 2001-2010, podle kterého park nepečuje. V parku je jediná platná zonace z roku 1995 schválená MŽP, která v praxi není respektována. Obojí je nahrazeno tzv. managementy A, B, C, které se s právními podklady nekryjí a jsou též interně schválené MŽP. Připravená změna zonace v r. 2005 (39 % výměry parku v bezzásahovém režimu, přičemž cca 46 % lesních společenstev) nebyla schválena Radou parku a narazila na odpor obcí v parku. Přesto park od té doby hospodaří jako by schválena byla, což bylo

Jaká je budoucnost... - *pokračování ze str. 7.*

dosud věcí tajnou, až po tlaku občanů a politiků v roce 2008 se dostává na veřejnost. Je tedy zcela zřetelné, že současný stav vedení parku a MŽP vyhovuje a existuje velká nejistota o tom, s jakou strategii se nové dokumenty připravují. Připravují se opět diskrétně bez účasti zainteresovaných. Mám proto několik otázek k strategii dalšího směřování parku na jeho vedení.

1. Je uvažována změna kategorizace parku?

Definice IUCN uvádí šest kategorií chráněných území. I – jsou přísné přírodní rezervace divočiny, kde je vliv člověka zcela vyloučen, II - národní parky, V - využívaná krajina se zaměřením na zachování krajinného rázu a rekreaci, VI - plochy s režimem trvalého využívání. I mise IUCN potvrdila kategorii V jako odpovídající skutečnosti (více jak 80 % kulturních lesů s jednoduchou strukturou a velkými úkoly v přeměně druhové skladby v kulturní krajině, turisticky navštěvovaná). Proč je vedením parku vedena stálá propaganda k divočině tak vzdálené reálnému stavu. Buď je třeba všem protagonistům rázně odpovědět z odpovědných míst, nebo si od národa a odborné veřejnosti nechat odsouhlasit na Šumavě divočinu.

2. Proč tak spěcháme s rozšiřováním podílu bezzásahových zón?

Nikde není uvedeno žádné procento, i když trend je správný, ale tempo záleží jen na nás. IUCN dává jen doporučení. Hovoří se stále o mezinárodní prestiži - jedná se o prestiž národního parku, nebo prestiž osobní? Kdo bude odpovědný za další reálně hrozící velkoplošný rozpad ekosystémů při tomto rychlém postupu? Není velkoplošný rozpad v rozporu se zásadami Natury 2000?

3. Jaké závěry budou učiněny ze skutečnosti vnitřního rozpadu všech velkoplošných I. zón (v řádu stovek i tisíců ha) v sousedících parcích kůrovcem ve vztahu k nové zonaci NPŠ?

Zcela proti předpokladům se rozpadla souvislá území s nejstaršími a geneticky nejhodnotnějšími porosty (hraniční část mezi Luzným a Roklanem v NP Bavorský les cca 5 000ha, související část Mokrůvka - Pytlácký roh cca 2 000 ha a Třístoličník - Plechý cca 700 ha). Stejný rozpad, který se nedá již zastavit, probíhá vlivem chybného rozhodování po kalamitě Kyrill v oblasti Pramenů Vltavy, Modravských a Weitfallerských slatí, na Zlatém stolečku a dalších.

4. Jaké korekce se učiní v metodách ochrany proti kůrovci ve zbývajících bezzásahových zónách v době, kdy v parku vrcholí kůrovcová kalamita?

Rychlý rozpad porostů znehodnocuje i strukturu založeného dlouhodobého výzkumu. Nabízí tak zkoumání jen jednoho typu vývoje (velký vývojový cyklus). Lesníci na Šumavě ještě v první polovině 19. století znali a popsalí pralesy dosud se významně vyskytující a znali plošnější rozpad v řádu desítek ha jen na podmáčených stanovištích. Převládal tedy jen maloplošný rozpad. Velkoplošný rozpad i s důsledky pro současnost nastal až v kalamitách 1868-1882 (zásadní vliv holosečného hospodaření s rychlým postupem sečí).

5. Jaká opatření budou učiněna ve vztahu k sousedům parku?

6. Jaké cíle v přeměně druhové skladby si stanoví park na příštích 10 let?

Dosavadní postup v tomto smyslu zdaleka nenaplnňuje cíle stanovené v platném plánu péče. Je park pro tento účel řádně personálně, organizačně a finančně zabezpečen?

7. Jaké změny připravuje vedení parku v přístupu k zainteresovaným, když všichni označují komunikaci jako krizovou?

Permanentní nepřesné informace, které probíhají v tisku i v těchto dnech, jen krizi důvěry zhoršují. MŽP a vedení parku na sebe vztáhly veškeré pravomoci v ochraně přírody, a to bez faktické kontroly a včetně monopolu na poskytování informací o činnosti parku. Tím také převzaly kromě moci i veškerou zodpovědnost. Silová řešení bez partnerských vztahů dosud ztroskotala. Zatím je prezentace parku soustředěna více na propagandu, tj. získání veřejnosti všemi prostředky na svoji stranu. O tom se může přesvědčit každý, kdo se poohlédne v mediích po informacích ohledně kůrovce, jednání s obcemi, interpretace výzkumu a srovná to s výsledky v terénu.

8. Jak budou návrhy shora zmíněných autorů knih, které naznačují přijatelné hodnocení současné situace a naznačují potřebné korekce, zohledněny?

Ukazuje se, že rozhodování v parku vyžaduje širší odbornou oponenturu včetně interpretace vědeckých výstupů.

9. Podporuje vedení parku posílení právní jistoty novým zákonem? Jaké důvody vidí pro setrvání v současném stavu, případně pro jeho změnu?

10. Jaká bude koncepce rekreace a turistiky ve vztahu k novému plánu péče?

V panelové diskusi vzhledem k nedostatku času nediskutována.

11. Jaká bude koncepce rozvoje obcí NPŠ ve vztahu k novému plánu péče?

12. Je vylíšení III. zóny dostatečné?

13. Jak a kdy bude vyřešena otázka rozhodnutí zastupitelstev měst Kašperských Hor a Volar o vystoupení z NPŠ?

Panelová diskuse, která proběhla v Pelhřimově si nekladla velké cíle. Během existence parku proběhla řada podobných akcí a na vyšší a širší úrovni. Některé konfliktní problémy snad vysvětlila, ale je zjevné, že též některé nové otázky otevřela. Všem účastníkům je nutno jménem organizátorů poděkovat za přijetí pozvání a otevřený přístup k diskusi.

Ing. Josef Vovesný

K dotacím z Programu rozvoje venkova

Vybráno z tiskového servisu MZe

• Ministr zemědělství rozhodl o navýšení peněz u některých opatření v 5. kole Programu rozvoje venkova až do výše 200 % původně určeného objemu. V tomto kole příjmu žádostí byly registrovány projekty v rámci opatření I.1.2.1 Lesnická technika, I.1.2.2 Technické vybavení provozoven, I.1.2.3 Lesnická infrastruktura, III.2.1.1. Obnova a rozvoj vesnic, III.2.1.2 Občanské vybavení a služby, III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova, III.3.1 Vzdělávání a informace a IV.2.1 Realizace projektů spolupráce. Zejména u opatření podporujících investice v obcích a lesnickou infrastrukturu

zaznamenal Státní zemědělský intervenční fond výrazně vyšší zájem příjemců dotace nad finančními prostředky, které jsou pro daná opatření k dispozici. Proto proběhla v rámci přípravy návrhu tzv. závazkování jednání o možném navýšení peněz na ta opatření, u kterých realizace konkrétních projektů pozitivně ovlivní trh práce. Na základě těchto jednání a i s ohledem na finanční krizi rozhodl ministr zemědělství o závazcích na projekty na lesnickou a venkovskou infrastrukturu ve výši 200 % tzv. disponibilní alokace opatření I.1.2.3, III.2.1.1 a III.2.1.2.

Projekty předložené v rámci opatření III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova budou závazkovány ve výši 150 % disponibilní alokace, v opatření I.1.2.1 Lesnická technika proběhne závazkování ve výši 115 % disponibilní alokace, u zbývajících opatření (I.1.2.2, III.3.1 a IV.2.1) budou podpořeny všechny zaregistrované projekty, které splnily kritéria přijatelnosti a prošly administrativní kontrolou s kladným výsledkem.

• Od 10. do 31. března 2009 do 13.00 hodin mohou žadatelé na příslušných regionálních odborech SZIF předkládat projekty v rámci opatření „Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenské funkce lesů“. V pravidlech pro získání dotací došlo k několika změnám. Hlavní změna spočívá ve snížení maximálních způsobilých výdajů na projekt, tedy výdajů, které budou žadateli na jeden projekt proplaceny. Ze způsobilých výdajů bylo vypuštěno DPH a věcné plnění. Nově bude za způsobilý výdaj považováno zpracování dřevní hmoty, soustředování klestu a jeho likvidace pro porosty do 40 let věku. Nově byly stanoveny mezní hodnoty, od kterých se poškození porostu považuje za kalamitu.

• Dnem 1. března 2009 nabylo účinnosti nařízení vlády č. 53/2009 Sb., o stanovení podmínek pro poskytování dotací na lesnicko-environmentální opatření, které umožní po dobu 20-ti let poskytovat platby na zachování nebo zvýšení podílu melioračních a zpevňujících dřevin na lesních pozemcích soukromých osob a obcí jako částečnou kompenzaci újmy vzniklé ze snížení hospodářského využití lesů. Sazby jsou stanoveny v rozmezí od 20 do 81 EUR, resp. od 25 do 97 EUR ve zvláště chráněných oblastech a oblastech Natura 2000.

Nařízení má zajistit implementaci opatření z osy II Programu rozvoje venkova, a to zvýšení environmentální hodnoty lesů, trvale udržitelné využití lesní půdy, zlepšení životního prostředí a krajiny. Žádosti pro rok 2009 bude možno podávat na místně příslušné Agentury pro zemědělství a venkov do 15. 5. 2009.

(Zdroj: MZe)

Postřehy účastníků semináře 3.3.2009 v Olomouci

Vlastníci lesa s velkým zájmem přivítali seminář organizovaný pod záštitou náměstka primátora statutárního města Olomouce Ladislava Šnevajse. Téměř 90 účastníků se seznámilo s aktuálními informacemi o možnostech získání dotačních prostředků z národních i evropských zdrojů a vznesli také řadu dotazů. Zajímalo je například, zda navýšení alokovaných prostředků pro 5. kolo podávání žádostí z PRV nebude mít za vliv snížení alokovaných prostředků pro daná opatření v letech 2012 a 2013. Na otázku nedokázal nikdo z pozvaných lektorů z ministerstva a SZIF odpovědět.

Byly vzneseny i kritické názory na znění schválených pravidel čerpání finančních prostředků pro opatření II.2.2 Zachování hospodářského souboru lesního porostu v rámci opatření Natura 2000 v lesích. Možnost čerpání pouze pro soukromé

vlastníky lesa a nikoliv pro obecní lesy bude pravděpodobně znamenat, že plánovaných 16.000 ha lesních porostů podpořených tímto opatřením nebude využito.

Rovněž nastavená pravidla čerpání finančních prostředků pro opatření II.2.3.1 Zachování nebo zvýšení podílu melioračních a zpevňujících dřevin (MZD) v soukromých a obecních lesích neodpovídají očekávanému využití opatření na ploše 200 000 ha. Pokud je hlavní dřevinou v etáži zároveň MZD, započítává se do minimálního podílu MZD a lze ji započítat do navýšeného podílu MZD pouze do výše 10 % (po celou dobu trvání závazku se za hlavní dřevinu považuje dřevina, která má nejvyšší zastoupení v etáži při zařazení). Vzhledem k nízké platbě (cca 500 Kč/ha) a nezbytné administraci žádosti lze očekávat nízký zájem drobných vlastníků lesa, tvořících značnou část nestátních vlastníků lesa.

Nepochybně také požadavek na viditelně označené hranice obnovního prvku po celou dobu trvání závazku a kontrola ploch uvedených v žádostech o dotaci, prováděná s podstatně vyšší přesností než je přesnost zpracování lesních hospodářských plánů, pravděpodobně způsobí nižší než očekávané čerpání tohoto opatření.

Ing. Roman Šimek

Připravujeme:

19. března – celostátní výroční konference SVOL v Pelhřimově s mottem „Význam lesa pro obce a soukromé majitele v období finanční a hospodářské krize“

2. dubna – návštěva mezinárodního veletrhu Jagen und Fischen 2009, Mnichov – určeno členům Východočeského regionu SVOL

23. dubna – odborný seminář spojený s venkovními exkurzemi „Škody zvěří, způsoby zjišťování těchto škod a jejich vyčíslení“, Revír Hraběšín, Městské lesy Kutná Hora

2. června – odborný seminář s venkovními ukázkami „Lesní pedagogika“, Hradec Králové

2. polovina 2009 – odborný seminář v terénu s praktickými ukázkami „Využití malé lesní techniky pro těžbu a přibližování dřeva“, Vysoké Chvojno

17. září 2009 – odborný seminář „Program rozvoje venkova 2007-2013 v podmínkách lesů města Tábora a Písku“, doplněný ukázkou realizovaných projektů v terénu

28. srpna 2009 – odborný seminář „Ochrana lesních ekosystémů na Šumavě“, České Budějovice, v rámci výstavy Země živitelka

září 2009 – střelecké přebory v Písku

říjen-listopad 2009 – Trutnov, Šluknov, Písek, Žlutice, Hranice – odborné semináře pro studenty závěrečných ročníků středních lesnických škol, zaměstnance státní správy lesů a další zájemce „Nestátní vlastnictví lesů v ČR“

Zájemci o členství ve SVOL jsou vítáni. Pro další informace se obraťte na naši kancelář v Pelhřimově, nebo navštivte webové stránky **www.svol.cz**.

Vydává: Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR, K Silu 1980, 393 01 Pelhřimov, IČO 45035652, tel./fax: 565 324 203, e-mail: info@svol.cz. Vychází 3x ročně v nákladu 2000 ks. Odpovědný redaktor: Marie Růžková; za obsah příspěvků ručí autoři. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod evidenčním číslem MK ČR E 17027.